

Резюме

Одосій О. Ю. Виконання ухвали суду про накладення арешту на майно, що належить відповідачеві і знаходиться у нього або в інших осіб: окремі аспекти виконавчого провадження.

У даній науковій статті проаналізовано зв'язок інституту забезпечення цивільного позову з інститутом виконавчого провадження в аспекті виконання ухвали суду про накладення арешту на майно, що належить відповідачеві і знаходиться у нього або в інших осіб. Автором статті досліджено окремі аспекти відповідного виконавчого провадження, у тому числі щодо здійснення опису, накладення арешту та щодо передачі майна на зберігання іншим особам (виконавчий секвестр). Також автором розглянуто порядок внесення відомостей про обтяження майна до Державного реєстру обтяжень рухомого майна, до Державного реєстру прав на нерухоме майно державним реєстратором чи нотаріусом, на підставі чого зроблено відповідні висновки про доцільність виконавчого провадження в даному випадку.

Ключові слова: ухвала суду, забезпечення позову, виконавче провадження, арешт майна, опис, виконавчий секвестр, зберігач, державний реєстр, нотаріус.

Резюме

Одосій О. Ю. Выполнение определения суда о наложении ареста на имущество, принадлежащее ответчику и находящееся у него или у других лиц: отдельные аспекты исполнительного производства.

В данной научной статье проанализирована связь института обеспечения гражданского иска с институтом исполнительного производства в аспекте выполнения определения суда о наложении ареста на имущество, принадлежащее ответчику и находящееся у него или у других лиц. Автором статьи исследованы отдельные аспекты соответствующего исполнительного производства, в том числе по осуществлению описания, наложению ареста и о передаче имущества на хранение другим лицам (исполнительный секвестр). Также автором рассмотрен порядок внесения сведений об обременении имущества в Государственный реестр обременений движимого имущества, в Государственный реестр прав на недвижимое имущество государственным регистратором или нотариусом, на основании чего сделаны соответствующие выводы о целесообразности исполнительного производства в данном случае.

Ключевые слова: определение суда, обеспечение иска, исполнительное производство, арест имущества, описание, исполнительный секвестр, хранитель, государственный реестр, нотариус.

Summary

Odosii O. Execution of the court seizure of the property belonging to and allocated in the defendant or third parties: some aspects of the enforcement proceedings.

This scientific article analyzes the link between institution providing civil claim and the institution of enforcement proceedings in respect of the implementation of the court seizure of property belonging to and allocated in the defendant or third parties. The author of the article explores some aspects of the relevant enforcement proceedings, including the execution of the description, seizure and depositing of the arrested property by the third parties (executive sequestration). The authors also reviews the procedure for entering data about encumbrance of property in the State Register of Encumbrances of movable property, the State register of rights for immovable property by the state registrar or a notary, whereby the appropriate conclusions about the expediency of enforcement proceedings in this case are made.

Key words: decision of the court, the claim, execution, seizure, description, Executive sequestration, custodian, State Register, the notary.

УДК 347.454

О. М. СИТНИК

Олена Миколаївна Ситнік, здобувач НДІ приватного права і підприємництва імені академіка Ф. Г. Бурчака НАПрН України

НЕУСТОЙКА ЯК СПОСІБ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИКОНАННЯ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ЗА ДОГОВОРОМ ПОБУТОВОГО ПІДРЯДУ

Стан економіки будь-якої держави, стабільність і ефективність цивільного обороту перебувають у прямій залежності від сумлінності й старанності учасників цивільного обороту, від належного виконання договірних зобов'язань. Характерною особливістю сучасного цивільного обороту стали низький рівень договірної дисципліни, значне збільшення кількості невиконаних чи неналежно виконаних зобов'язань. Це, у свою чергу, обумовило нагальну потребу в підвищенні захисту інтересів споживачів різного роду робіт та загострило проблему забезпечення належного виконання споживчих договорів загалом та договорів побутового підряду зокрема.

У практиці виконання умов договору побутового підряду сторони стикаються з безліччю проблем, які стосуються умов і елементів виконання, характеру дій, що становлять предмет виконання, особливостей

зустрічного виконання, його передоручення і переадресування, виконання зобов'язань із залученням субпідрядників, неможливості виконання зобов'язань, а також наслідків невиконання зобов'язань та відповідальності за невиконання й неналежне їх виконання.

З метою запобігання або зменшення розміру негативних наслідків, що можуть настати в разі невиконання або неналежного виконання боржником свого зобов'язання, законодавець передбачає різні захисні заходи, спеціальні інститути, які у різний спосіб забезпечують виконання зобов'язань, а також компенсують постраждалій в результаті неналежного виконання зобов'язання стороні понесені витрати¹.

Серед способів забезпечення виконання зобов'язань за договором побутового підряду необхідно виділяти ті способи, у встановленні та реалізації яких беруть участь лише учасники договірних правовідносин (замовник та підрядник), а також особи, які не є сторонами забезпечуваного зобов'язання. Специфіка останньої групи способів полягає у тому, що треті особи стають сторонами не тільки забезпечувальних правовідносин, що виникають між кредитором і третьою особою, а й правовідносин, що формуються між боржником і третьою особою, які здатні ускладнювати зміст і впливати на динаміку забезпечувальних правовідносин².

Не торкаючись загальнотеоретичної дискусії щодо доцільності/недоцільності закріплення загальних положень про забезпечення виконання зобов'язань на законодавчому рівні, зазначимо, що у нашій правовій системі основне завдання щодо забезпечення виконання договору побутового підряду вбачається у створенні шляхів стимулювання підрядника до особистого виконання роботи і лише у випадку неможливості особистого виконання – у створенні для замовника додаткових гарантій відшкодування збитків у разі невиконання або неналежного виконання договору. Крім того, сучасне цивільне законодавство не обмежує сторони досліджуваного договору у виборі способу забезпечення виконання зобов'язання, а також у можливості одночасного застосування всіх або кількох способів забезпечення. Тому цілком виправданим та логічним є підхід законодавця, який у межах гл. 49 ЦК України об'єднав і загальні положення про забезпечення виконання зобов'язання, і спеціальні положення про застосування кожного із закріплених в цій главі способів. У результаті чого і замовник, і підрядник наперед можуть прорахувати конкретні наслідки невиконання зобов'язання.

Загалом одним із найбільш застосовуваних способів забезпечення виконання зобов'язань за договором побутового підряду є неустойка. Як слушно з цього приводу зауважує А. О. Травкін, якщо порівняти неустойку із завдатком, заставою, порукою та гарантією, очевидним є те, що останні займають більш вузьку сферу застосування у правовідносинах³. Тому не випадково законодавець, наводячи перелік видів забезпечення виконання зобов'язань, поставив неустойку на перше місце.

Говорячи про правову природу неустойки, слід зазначити, що вибір способу забезпечення договірних зобов'язань багато в чому залежить і від природи цього зобов'язання. Для зобов'язань, що виникають з договору позики або кредитного договору, більш привабливими виглядають такі способи, як застава, банківська гарантія і порука. Натомість, якщо йдеться про зобов'язання, що виникають з договорів побутового підряду, краще використовувати неустойку, оскільки інтерес кредитора полягає не в отриманні від боржника грошової суми, а в досягненні певного результату.

Отже, як спосіб забезпечення виконання зобов'язань за договором побутового підряду неустойка є засобом стимулювання боржника до належного виконання, що спонукає виконати взяті на себе зобов'язання. Разом із тим у юридичній літературі трапляються міркування про неустойку як своєрідний «спосіб залякування контрагента». Насправді неустойка, за загальним правилом, не може вийти за межі реальних збитків, тому й так зване «залякування» контрагента є неможливим, хоча б виходячи з того, що відповідальність у цивільному праві носить виключно компенсаційний характер, має обмежувальні межі і не може привести до збагачення кредитора.

В юридичній літературі прийнято виділяти договірну і законну неустойку⁴. Договірна неустойка встановлюється за домовленістю сторін. Відповідно, її розмір, порядок обчислення, умови застосування тощо визначаються виключно на їх розсуд. Що стосується законної неустойки, то вона підлягає застосуванню незалежно від того, чи передбачена така умова домовленістю сторін. Щоправда, сфера застосування законної неустойки залежить від того, в якій правовій нормі вона міститься. Якщо неустойка передбачена імперативною нормою, вона підлягає обов'язковому застосуванню. У випадках, якщо положення про неустойку міститься в диспозитивній нормі, вона застосовується лише остільки, оскільки сторони своєю домовленістю не передбачили інший розмір неустойки. Застосування положень імперативних норм щодо включення в зміст договору побутового підряду умов, що стосуються видів забезпечення виконання зобов'язання, свідчить про турботу законодавця про економічно слабшу сторону в договірних відносинах – споживача, замовника.

Загалом у цивілістиці до сьогодні тривають дискусії щодо того, чи визнавати неустойку лише способом забезпечення виконання зобов'язання або лише мірою відповідальності, чи визнати подвійну правову природу неустойки. Не акцентуючи на цьому питанні детальну увагу, все ж зазначимо, що у роботі дотримуватимемося найбільш розповсюдженої та прийнятної точки зору про подвійну природу неустойки в цивільному праві: неустойка одночасно є способом забезпечення виконання зобов'язань та формою (мірою) цивільно-правової відповідальності⁵. Так, на думку І. Й. Пучковської, види забезпечення виконання зобов'язання, безумовно, стимулюють боржника до виконання зобов'язання, але їх основне призначення – захищати кредитора у разі порушення боржником забезпеченого зобов'язання⁶.

Законодавець у ЦК України визнав різновидами неустойки штраф та пеню. Варто наголосити на тому, що законодавець визначив ознаки штрафу та пені імперативно, не надавши сторонам досліджуваного нами

договору можливості їх змінювати. При цьому поза увагою залишилися неустойки, що визначаються у твердій сумі або у кратному розмірі до суми невиконаного або неналежно виконаного зобов'язання, триваючі неустойки за прострочення виконання негрошового зобов'язання у разі прострочення передання результату робіт чи грошових коштів за договорами побутового підряду.

Оскільки штраф, як різновид неустойки, визначається або у відсотковому відношенні до суми зобов'язання, або у твердій сумі під час укладення договорів побутового підряду, а відтак його розмір, як правило, відомий у момент виникнення забезпеченого штрафом зобов'язання, неустойка у виді штрафу згідно з ч. 2 ст. 184 ЦК України може бути встановлена як у вигляді речі, визначеної родовими ознаками, так, відповідно до ч. 1 ст. 184 ЦК України, у вигляді індивідуально визначеної речі. Водночас, пеня – це триваюча, зростаюча неустойка, загальний кінцевий розмір якої заздалегідь невідомий, тому в якості пені можна застосовувати лише родові речі, кількість яких до передачі також буде змінюватися залежно від часу прострочення⁷.

Крім ЦК України, положення про неустойку закріплені і в ГК України. Виходячи зі змісту ст. 230 ГК України, під штрафними санкціями законодавець пропонує розуміти господарські санкції у вигляді грошової суми (неустойка, штраф, пеня), яку учасник господарських відносин зобов'язаний сплатити у разі порушення ним правил здійснення господарської діяльності, невиконання або неналежного виконання господарського зобов'язання. Штрафні санкції, що передбачаються в договорах капітального будівництва, виконують дві функції: по-перше, слугують забезпеченню загальнодержавних інтересів, по-друге, охороняють майнові права контрагентів за договором.

Виходячи з того, що метою зобов'язання про неустойку є забезпечення належного виконання договору, підставою для визнання неустойки способом забезпечення виконання зобов'язань є її мета і нерозривний зв'язок з досліджуванним договором, а не ступінь забезпеченості або гарантованості вимог про сплату неустойки.

Говорячи про особливості неустойки як способу забезпечення виконання зобов'язань за договором побутового підряду доцільно, спираючись на наведені вище міркування, спробувати сформулювати підстави, за якими неустойка є забезпеченням зобов'язань з виконання робіт побутового характеру:

а) неустойка нерозривно пов'язана з договором побутового підряду і не може існувати самостійно. Припинення договору побутового підряду тягне за собою припинення неустойки. Але припинення неустойки за загальним правилом не тягне припинення договору побутового підряду;

б) основною метою неустойки є забезпечення виконання договору побутового підряду. Тактичною або особистою метою неустойки може бути створення у боржника відчуття впевненості, стабільності контрагента;

в) неустойка створює можливість стягнення на користь кредитора за договором побутового підряду коштів, іншого майна, але не забезпечує саме стягнення.

Говорячи про особливості неустойки як способу забезпечення виконання договору побутового підряду, доцільно виділити такі її ознаки: а) акцесорність (додатковість) до досліджуваного договору; б) спрямованість на попередження невиконання чи неналежного виконання умов договору; в) підставою для покладення на боржника негативних наслідків є факт порушення договірних зобов'язань; г) стягненням неустойки компенсуються ті втрати, які зазнав кредитор у зв'язку з невиконанням умов договору; д) відсутність ознаки, що притаманна для інших видів забезпечення виконання зобов'язання – наявність додаткової гарантії виконання зобов'язання.

Цікавим є питання можливості забезпечення неустойкою виконання договору побутового підряду, що може бути укладений в майбутньому. На думку Г. Ф. Шершеневича, добровільна неустойка, що встановлюється за домовленістю сторін, виникає або разом з основним зобов'язанням, або після того, в окремому договорі, але не раніше основного зобов'язання⁸. Як видається, Г. Ф. Шершеневич тут говорить про набуття неустойкою юридичної сили, однак не про можливість досягнення домовленості про неустойку щодо майбутнього договору. Більше того, в той час на законодавчому рівні було передбачено правило, що умова про неустойку може і передувати основному договору, якому воно слугує забезпеченням⁹.

Доцільно зазначити, що й сьогодні законодавець чітких обмежень чи заборон не визначив. Отже, для того, щоб забезпечення неустойкою зобов'язань за майбутнім договором побутового підряду було можливим, доцільно порекомендувати суб'єктам такого зобов'язання дотримуватись низки умов: а) в договорі про встановлення неустойки має бути чітко і недвозначно визначено, яке саме зобов'язання і з якого договору між тими ж сторонами воно повинно буде забезпечувати; б) у всіх випадках слід чітко відобразити зв'язок між договором про неустойку та майбутнім договором побутового підряду.

Водночас слід зазначити, що така домовленість, зважаючи на її акцесорну природу, до моменту укладення сторонами договору побутового підряду діяти не буде. Однак, на нашу думку, той факт, що основного договору побутового підряду ще не укладено, не повинен бути перешкодою для завчасного вироблення і закріплення заходів, які забезпечуватимуть його належне виконання. У зв'язку з цим важливо звернути увагу і на ту обставину, що законна неустойка фактично в кожному випадку забезпечує майбутнє зобов'язання.

Слід, однак, зазначити, що з практичної точки зору такий правочин про забезпечення неустойкою майбутнього договору побутового підряду є не настільки зручним для сторін засобом і ймовірність широкого використання такої можливості невелика. Тому, якщо сторони мають намір встановити подібне забезпечення, правильніше з їхнього боку було б вдатися до застосування конструкції попереднього договору, в якому може бути відображена така умова. Визнавати ж за домовленістю про неустойку природи попереднього

договору теж неможливо, оскільки за попереднім договором сторони зобов'язуються протягом певного періоду часу укласти в майбутньому договір побутового підряду і визначити його істотні умови. Метою ж досягнення домовленостей про неустойку є не укладення подібного договору, і вимога про строк його укладення значення не має.

Зважаючи на те, що законодавець у ст. 551 ЦК України розширив коло предметів, що можуть передаватися боржником як неустойка у випадку невиконання або неналежного виконання договору, віднісши туди крім грошей також і інше рухоме і нерухоме майно, вважаємо, що, зважаючи на розширення договірної свободи, такий підхід є цілком виправданим. На думку О. О. Отраднової, надання дозволу договірним контрагентам визначати предмет неустойки на власний розсуд у вигляді будь-якого майна, послуги або майнового права, вводячи лише загальні обмеження, які стосуються особливостей обігу тих чи інших речей, є обґрунтованим¹⁰. Виходячи з цього, неустойка у формі штрафу може бути встановлена у вигляді будь-якої рухомої речі, визначеної як родовими, так і індивідуальними ознаками. Наприклад, штраф за договором побутового підряду може бути встановлений у вигляді передання у власність замовника певного інструменту, необхідного для постійної підтримки результату робіт у належному стані.

Таким чином, з метою уникнення складностей, які постають при визначенні предмета неустойки, що у ч. 1 ст. 549 ЦК визначається як «інше майно», слушною є спроба А. Б. Гриняка визначити умови, яким повинен відповідати такий об'єкт, а саме: а) можливість віднесення такого об'єкта до загального правового режиму речей (наприклад, при проведенні дрібних ремонтних робіт можливе використання пожежонебезпечних речовин, які не можуть становити предмет неустойки, оскільки їх використання та зберігання дозволяється лише тим суб'єктам, які у встановленому порядку володіють необхідним дозволом – вставка авт. – О. С.); б) на момент укладення договору підряду такий об'єкт має належати контрагенту на праві власності або ж існують зобов'язання щодо набуття його у власність у майбутньому; в) питання щодо передачі такого майна боржник повинен мати можливість вирішувати самостійно, без спеціального дозволу відповідних органів (йдеться про право господарського відання або оперативного управління) чи інших осіб (подружжя, батьків тощо); г) виконання додаткового зобов'язання не повинне бути пов'язано з правами третіх осіб (секундарними, сервітутними правами тощо); д) передача і набуття такого об'єкта має відповідати спеціальній правоздатності як боржника, так і кредитора; е) в договорах підряду слід надавати вичерпну характеристику об'єкта, що передається як неустойка (найменування, кількість, норми допуску тощо), та його грошову оцінку¹¹.

Зважаючи на наведене, а також аналізуючи звужений законодавчий підхід до предмета неустойки за ГК України (лише грошова сума), вважаємо, що з метою гармонізації цивільного та господарського законодавства доцільно розширити законодавчо визначений предмет неустойки як способу забезпечення виконання зобов'язань за господарськими договорами за рахунок дозволу кредитору поширювати стягнення на інше майно боржника.

Аналізуючи неустойку як спосіб забезпечення виконання підрядних зобов'язань, слід підтримати позиції тих вчених, які вказують на подвійну природу неустойки, що виявляє себе як гарантія виконання зобов'язання і міра відповідальності (як штрафна санкція)¹². На думку О. І. Гелевея, за певних обставин неустойка продовжує виконувати свою забезпечувальну функцію і при порушенні строків виконання зобов'язання, оскільки остаточний розмір відповідальності боржника перебуває в пропорційній залежності від тривалості невиконання зобов'язання¹³. Такий підхід дає змогу з'ясувати правову природу неустойки, яка, з одного боку, спрямована на стимулювання належного виконання зобов'язання підрядником шляхом встановлення додаткових гарантій задоволення інтересів замовника, а з іншого, – на встановлення додаткового обов'язку – сплатити чи передати неустойку.

Слід зазначити, що нині доводиться констатувати розширення сфери застосування договірної неустойки, оскільки така можливість надає контрагентам більш широкі гарантії для забезпечення належного виконання договору побутового підряду. Так, у досліджуваному договорі сторони вправі конкретизувати можливість диференціювати застосування неустойки за невиконання зобов'язання. Передбачаючи застосування неустойки за порушення договору побутового підряду, сторони мають можливість враховувати специфіку конкретного півдиду цього договору, а також і особливості договірних відносин з контрагентами.

Таким чином, при укладенні договору побутового підряду сторонам надається можливість наперед визначити спосіб забезпечення виконання зобов'язань, що й буде стимулювати належне виконання умов договору. На нашу думку, саме неустойка є найпоширенішим, універсальним способом забезпечення виконання зобов'язань з виконання робіт загалом та за договором побутового підряду зокрема, і в цьому вбачається перевага перед іншими способами забезпечення виконання зобов'язань.

¹ Наріжний С. Ю. Забезпечення виконання договірних зобов'язань із передання майна у тимчасове користування: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03 / С. Ю. Наріжний. – К., 2013. – С. 75.

² Пахман С. В. Обычное гражданское право в России. Юридические очерки / С. В. Пахман. – СПб., 1877. – Т. 1. – С. 6.

³ Травкин А. А. Вопросы развития законодательства о договорной ответственности / А. А. Травкин // Труды ВВСШ МВД СССР. – Волгоград. – 1971. – № 4. – С. 118.

⁴ Райхер В. К. Правовые вопросы договорной дисциплины в СССР / В. К. Райхер. – Л.: Изд-во Ленингр. ун-та, 1958. – С. 121–122.

⁵ Брагинский М. И. Договорное право. Книга первая: Общие положения / М. И. Брагинский, В. В. Витрянский. – М., 1998. – С. 384.

⁶ Пучковська І. Й. Про проблему визнання видів забезпечення виконання зобов'язання способами захисту / І. Й. Пучковська. // Актуальні проблеми науки і практики цивільного, житлового та сімейного права : матеріали міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої 91-річчю з дня народження В. П. Маслова (м. Харків, 15 лютого 2013 р.). – Х. : Право, 2013. – С. 175.

⁷ Договірне право України. Загальна частина: навч. посіб. / Т. В. Боднар, О. В. Дзера, Н. С. Кузнецова та ін.; за ред. О. В. Дзери. – К. : Юрінком Інтер, 2008. – С. 560.

⁸ Шершеневич Г. Ф. Учебник русского гражданского права (по изданию 1907 г.) / Г. Ф. Шершеневич ; авт. предисл. Е. А. Суханов. – М. : Фирма «СПАРК», 1995. – С. 294.

⁹ Законы гражданские. Свод законов Российской империи. Т. 10, с объяснениями по решениям Гражданского Кассационного Департамента Правительствующего Сената, 1892 : [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://civil.consultant.ru/reprint/books/211/387.html#img388>

¹⁰ Отрадна О. О. Проблеми предмета неустойки в цивільному праві / О. О. Отрадна // Підприємництво, господарство і право. – 2000. – № 3. – С. 38.

¹¹ Гриняк А. Б. Теоретичні засади правового регулювання підрядних зобов'язань у цивільному праві України : моногр. / А. Б. Гриняк. – К. : НДІ приватного права і підприємництва НАПрН України, 2013. – С. 248–249.

¹² Браніцький О. Інститут неустойки в господарських правовідносинах: теоретичний і практичний аспекти / О. Браніцький, А. Шароватова // Підприємництво, господарство і право. – 2011. – № 4. – С. 49.

¹³ Гелевей О. І. Неустойка як вид забезпечення виконання зобов'язання : автореф. ... дис. канд. юрид. наук : спец. 12.00.03 / О. І. Гелевей. – К, 2003. – С. 11.

Резюме

Ситник О. М. Неустойка як спосіб забезпечення виконання зобов'язань за договором побутового підряду.

Статтю присвячено дослідженню особливостей найбільш поширеного способу забезпечення виконання підрядних зобов'язань – неустойці. Обґрунтовується недоцільність звуження її предмета шляхом визначення її виключно у грошовій формі. Акцентується увага на необхідності розширення сфери застосування договірної неустойки, оскільки можливість її застосування надає контрагентам більш широкі гарантії для забезпечення належного виконання договору побутового підряду.

Ключові слова: договір побутового підряду, способи забезпечення, виконання зобов'язання, штрафні санкції, підрядник, замовник, види неустойки.

Резюме

Ситник Е. Н. Неустойка как способ обеспечения исполнения обязательств по договору бытового подряда.

Статья посвящена исследованию особенностей наиболее распространенного способа обеспечения исполнения подрядных обязательств – неустойке. Обосновывается нецелесообразность сужения ее предмета путем определения ее исключительно в денежной форме. Акцентируется внимание на необходимости расширения сферы применения договорной неустойки, поскольку возможность ее применения предоставляет контрагентам более широкие гарантии для обеспечения надлежащего исполнения договора бытового подряда.

Ключевые слова: договор бытового подряда, способы обеспечения, исполнения обязательства, штрафные санкции, подрядчик, заказчик, виды неустойки.

Summary

Sytник O. Penalty clause as a means of securing the performance of obligations under the consumer work contract.

The article studies the characteristics of the most widespread method of enforcement of contract obligations – penalty. Grounded unreasonableness narrowing its objective by defining it exclusively in cash. The attention paid to the need to expand the scope of contractual penalties, since the possibility of the use of contractors providing broader guarantees for the proper performance of the contract of domestic independent.

Key words: contract of domestic independent, how to provision the obligation, penalty, contractor, customer, types of penalties.

УДК 347.45

Д. П. ГУЙВАН

Дмитро Петрович Гуйван, здобувач Харківського національного університету внутрішніх справ

ОКРЕМІ ПИТАННЯ ЗАСТОСУВАННЯ ТИПОВИХ ДОГОВОРІВ У ЗОБОВ'ЯЗАЛЬНИХ ВІДНОСИНАХ ПРИ ПОСТАЧАННІ ГАРЯЧОЇ ВОДИ

В умовах ринкової економіки важливим чинником процесу регулювання суспільних відносин між суб'єктами цивільних відносин є договір. При регулюванні договірних взаємин суб'єктів у комунальній сфері досить широке застосування знаходять угоди, втілені в однакову (стандартну) форму¹. У цивілістиці вони отримали назву типових або примірних договорів. Як правило, стандартні форми договорів затверджуються органами держави шляхом видання підзаконних актів.

© Д. П. Гуйван, 2015